

ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

3 КУРС

Музична творчість в радянському історико-культурному контексті 50-60-х років ХХ століття. Сильові пошуки композиторів нової генерації

Соціокультурний та історичний контекст розвитку музичного мистецтва в середині ХХ століття – зміна ідеологічних орієнтирів в радянській культурі. Музичне життя в культурі 50-60-х років ХХ століття. Молода генерація музичної культури періоду: стильові пошуки та орієнтири (А. Волконський, М. Каретников, А. Караманов та ін.). “Варшавська осінь” і радянський музичний авангард: стильові експерименти в галузях серійної, серіальної, сонорної технік, електронної музики (“московська трійка”, Р. Леденцов, С. Слоніський, Б. Тищенко, Р. Щедрін, Е. Артемьев та ін.). Сінтез вітчизняних та західноєвропейських традицій в стильовому просторі музичної творчості авангардистів.

Питання для самоперевірки

1. Окресліть соціо-культурну ситуацію 50-60-х років ХХ століття.
2. Перелічіть головні напрямки радянського музичного авангарду.
3. Назовіть найбільш яскраві імена композиторів нової генерації і охарактеризуйте їх творчість.

Завдання для самостійної роботи

Спираючись на дослідження Ц. Когоутека, визначити принципи і особливості застосування алеаторичної, серійної, серіальної, сонорної композиційних технік, електронної музики, конкретної музики.

Література.

1. Григорьева Г. Стилевые проблемы русской советской музыки второй половины XX века. М., 1989.
2. Никитина Л. Советская музыка: история и современность. М., 1991.
3. Русская музыка и XX век / Сост. Арановский М. М., 1997.
4. Музыка из бывшего СССР / Сост. Ценова В. В 2-х т. М., 1994, 1996.
5. История современной отечественной музыки. Вып.3. (1960-1990) / Сост. Е. Б. Долинская. М., 2001.
6. Каретников Н. Темы с вариациями. М., 1990.

7. Никитина Л. Камерно-инструментальная музыка // История современной отечественной музыки. Вып.3. 1960-1990. М., 2001.
8. Холопов Ю. Инициатор: о жизни и музыке Андрея Волконского // Там же.
9. Холопов Ю. Аутсайдер советской музыки: Алемдар Караманов // Там же.

“Нова фольклорна хвиля” в музичному житті 60-70-х років ХХ століття. Жанрові та стильові константи в творчості Г. Свірідова.

Сутність “нової фольклорної хвилі” як музичного явища культури. Композиторський радикалізм на тлі попередніх традицій: стильові та жанрові пошуки композиторів “нової фольклорної хвилі” (твори Р. Щедрина, Н. Сідельнікова, Е. Денісова, С. Слонімського, Б. Тіщенко та ін.).

Зігзаги творчого шляху Г. Свірідова. Поліфонія традицій в музичному стилі Г. Свірідова (традиції російської та європейської музичної класики, фольклорне і сакральне, знаки естетики пушкінської епохи, церковний спів та ін.). Ладово-інтонаційна символіка в музичному стилі Г. Свірідова. “Поема пам’яті Сергія Єсеніна” на перетині шляхів національної культури: авторський задум, образно-інтонаційні особливості та драматургія циклу. Жанр маленької кантати в творчості Г. Свірідова (“Сумні пісні”, “Сніг йде” та ін.).

Питання для самоперевірки

1. Назвіть передумови виникнення «нової фольклорної хвилі» як напрямку в мистецтві 60-х років?
2. В чому полягали жанрові і стильові знахідки композиторів-неофольклористів?
3. Які головні компоненти складають індивідуальний стиль Г. Свірідова?

Завдання для самостійної роботи

Неофольклоризм у радянській літературі, кіномистецтві і живопису.

Література.

1. Земцовский И. Фольклор и композитор. Теоретические этюды. Л-М., 1978.
2. Новая жизнь традиций в советской музыке. Статьи, интервью. М., 1989.
3. Стилевые искания в музыке 70-80-х годов ХХ века. Ростов-на-Дону, 1994.
4. Рыцарева Н. Композитор Сергей Слонимский. П., 1991.

• Г. Свірідов:

1. Аркадьев М. Лирическая вселенная Свиридова // Русская музыка и XX век. – М., 1997.
2. Георгий Свиридов: Сб. статей и исследований. – М., 1979.
3. Кирнарская Д. Из города Китежа. Беседа с Г. В. Свиридовым // Московские новости. №85. 10-17 декабря 1995 г.
3. Книга о Свиридове: Размышления. Выступления. Статьи. Заметки. – М., 1983.
4. Музыкальный мир Георгия Свиридова: Сб. статей. – М., 1990.
5. Непомнящий В. Вне суеты. Музыкальный мир Георгия Свиридова // Новый мир. – 1991. - №2.
6. Свиридов Г. Музыка как судьба / Вступ. статья А. Белоненко. – М., 2002.
7. Свиридов Г. ПСС / Вступ. статья А. Белоненко. – М.- СПб., 2001.
8. Свиридов Г. Полный список произведений / Вступ. статья А. Белоненко. – М.- СПб., 2001.

70-80-ті роки XX сторіччя: культурний діалог з 60-ми роками.

Стильові пошуки періоду поставангарда.

Російський симфонізм після Д. Шостаковича і новий вигляд симфоні- драми

Унікальність та парадокси російської художньої культури 70-80-х років XX століття: типологічні особливості періоду в порівнянні з 60-ми роками – прагнення до синтезу і рефлексії (антитези “двох епох”, зміна культурної парадигми). Художній зміст I і II симфонії А. Шнітке як дзеркало культурних тенденцій епохи (рух “нової сакральності” наприкінці 80-х років). «Постлюдійність». Неоромантична тенденція нової музики. Виникнення медитативної драматургії та «нової моностилістики» (Віолончельна соната, Реквієм А. Шнітке). Діапазон культурного діалогу з Шостаковичем в симфонізмі: від поваги до заперечення. Альтернатива жанровому канону (на прикладі симфонічних творів С. Слоніського, Б. Тіщенко, Е. Денісова та ін.).

Питання для самоперевірки

1. Охарактеризуйте російську музичну культуру періоду поставангарда як культурне явище.
2. Що таке «нова сакральність», «постлюдійність»?
3. Які трансформації зазнає симфонічний жанр у 70-80-ті роки XX століття?

Завдання для самостійної роботи

II симфонія “Марина” Б. Тищенко.
Симфонічні твори С. Слоніньського.

Література.

1. Григорьева Г. Стилиевые проблемы русской советской музыки второй половины XX века. М., 1989.
2. Никитина Л. Советская музыка: история и современность. М., 1991.
3. Русская музыка и XX век / Сост. Арановский М. М., 1997.
4. Музыка из бывшего СССР / Сост. Ценова В. В 2-х т. М., 1994, 1996.
5. История современной отечественной музыки. Вып.3. (1960-1990) / Сост. Е. Б. Долинская. М., 2001.

А. Шнітке: постать, світогляд, проблеми музичного стилю

Етапи творчого шляху в біографії А. Шнітке та періодизація творчості (період становлення музичного стилю /50-ті роки/; “авангардний” період: засвоєння нових технік /60-ті роки/, період “синтезу стилей” /др.пол. 70-80-ті роки/, період пізнього стилю: синтез художніх тенденцій /90-ті роки/). Жанровий огляд творчості композитора. Аспекти розгляду музичного стилю А. Шнітке (полістилістика, медитативність, неоромантизм, “нова простота”). Риси симфонії-драми в жанрах А. Шнітке: драматична концепція форми (Concerto grosso №1, Фортепіанний квінтет, Реквієм, Альтовий концерт).

Питання для самоперевірки

1. Дайте характеристику А. Шнітке як особистості.
2. Які періоди можна виокремити у творчості композитора?
3. Які жанри є пріоритетними у творчості А. Шнітке?

Завдання для самостійної роботи

Оперні твори А. Шнітке.

Література.

1. Альфреду Шнітке посвящается. Вып.2 – М., 2001.
2. Вобликова А. «Литургические» симфонии А. Шнітке в контексте соотнесения культуры и культуры // Музыкальная академия. – 1994. – №5.
3. Ивашкин А. Беседы с Альфредом Шнітке. – М., 1994.

4. Ивашкин А. Шостакович и Шнитке. К проблеме большой симфонии // Музыкальная академия. – 1995. – №1.
5. Леденёв Р. Судьба // Альфреду Шнитке посвящается. Вып.2 – М., 2001.
6. Холопова В., Чигарёва Е. Альфред Шнитке. – М., 1990.
7. Шульгин Д. И. Годы неизвестности Альфреда Шнитке. Беседы с композитором. –М., 1993.

ТЕМИ ДЛЯ ПИСЬМОВИХ РОБІТ

1. “Варшавська осінь” і радянський музичний авангард: стильові експерименти в галузях серійної, серіальної, сонорної технік, електронної музики.
2. Поліфонія традицій в музичному стилі Г. Свірідова.
3. Російська література в музиці Р. Щедрина (О. Пушкін, Н. Гоголь, Л. Толстой, А. Чехов, Н. Лесков, В. Набоков, А. Твардовський та ін.).
4. Риси симфонії-драми в жанрах А. Шнітке: драматична концепція форми.
5. Синтез жанру симфонії і циклу грегоріанської меси в II симфонії А. Шнітке.